

מסורת הש"ס

^(א) [בספרות גנ'ג:] 5 [בספרות יד'ג:] 4 [נפ' מ"ר קלח פ"ה פ"ה ג'ג:] 3 [תולין קלד'ג:] 4 [ס' גנ"ב בספרות דף גנ פ"ב ש"מ"ג:] 4 [נפ' יבמות פה. 2' קס"ה"ג:] 4 [תפנית סו"ב]

תורה אור השלם

1. אף כל דרם אשר יתקם איש לך מכל אשר לו מאדם ובהקדא ומשרה אחתו לא יקובר ולא ינאל כל דרם קוש קדשים הוא לך? ויקרא בו כח

הגהות הב"ח

(א) גב' אמר לך רב הונא הא שפירשיה: (ג) שם מנן מקדש און ומקדש עילוי ומחרימין אותן מאי לאו: (ג) רש"י ד"ה יפדו ור' והערכה כמפורש עעמא בגמרא הס"ד ואש"כ ג"ל ד"ה לא עשה וכו' לכהנים וחרמי כהנים היינו סתם:

הגהות הגר"א

[א] גב' הווא. ל"ג: [ב] ליהוי. ג"ל הווא: [ג] רש"י ד"ה אמר עולא כ"י. והוא דחוק. ויג"ל דלכאורה קשה על רב הונא אה ממנ' דערבין (דף כח) דרשי להאי קרא להיפך דחל אקדשים ויג"ל דאמר רבי' דשאי קל' אחי דחרמים חל אקדשי מונח כדקאמר בנמנ' דשם וקאמר דוקא חרמים דל' הווא אלב חרמי כהנים לא אחי עולא ואמר כל חרם משמע כל חחרמים קף חרמי כהנים (וכי"ז כ"ו מד' הסוס') וגב"ל דק"ק דל' הווא:

מוסף רש"י

מקדושה לקדושה. שאין קדושת מונח חלה על קדושת בדק היט ואלע"ז קדושת מונח חמורה, ולא קדושת בדק היט על קדושת מונח, שיהא חייב ליתן דמיהן לדבול הונא (בבברות ג.). ומקדישין אותן. קדשי מונח לקדש בדק היט, מקדש עילוי. טובת הנאה שיש לו מקדושת מונח יוכל ליתן לבדק היט או להי טובת הנאה ויתן ליתול סגל מושאל אחר על מנת שתננה לכן כהן כסן צוקיננה, כדלחמינן בפרק עד כמה (בבברות כ.) עילוי היט משעלה בדמים אחר שיעור קדש הנאה ויתן לגבוי (שם טו ג.). ומחרימין אותן. בקדשי מונח מחרימין ויתן לכהן כפי טובת הנאה שיש לו בהן, אלב אלחל מונח לא חיללא שום קדושה לחרימי (שם).

רבינו גרשום

אין משניין אותן מקדושה לקדושה. ולא אפי' מקדושה קלה לקדושה חמורה כגון שלמים לעולה: ומקדישין אותן. פירוש לקדשי מונח: הקדש עילוי. לשם קדשי ברה"ב עילוי עילוי נותן לבדק' ומחו עילוי כדאמרינן בערבין בפרק המקדש שדרו (כח.): אם נדר שאמר שור זה עלי לעולה שחייב באחריותו כיון דלא סגי דלא מקריב ליה דחייב באחריותו נותן את דמיו לבדק הבית הואיל מקדישין הקדש עילוי לבדק הבית ואם נדבה היא אותו קדשי מונח שהקדיש לעילוי כיון דנדבה דלא אמר עלי אלא הרי זו עולה דלא חייב באחריותה אינו נותן לבדק הבית אלא דמי טובת הנאה ומה הוא טובתה (אומרין כמה) אומרים כמה אדם כהן (אחד) אחר שאינו ממשמר העובר באותו זמן ודבה

יש בקדשי מזבח פרק שביעי תמורה

מתני' מקדוש לקדוש. קדשי דק הצית שהקדישם למזבח לא

עשה כלום ובקדשי מזבח אין משנין מקדושת עולה לשלמים ומשלמים לעולה: ומקדישין אותן. אקדשי מזבח קאי: הקדש עילוי. כגון אם אמר על עולה הרי זו לבדק הבית מעלין אותה בדמים לפי מה שיש

לו כח זה ונותן לגזבר דמתן צערכין

צפ' המקדש (דף כח:) מחריס אדם את קדשיו אם נדר נותן דמיהם ואם נדבה נותן את טובתם כלומר אם בהמה זו היתה נדר כגון דלאמר הרי עלי עולה והפריש זו לגדרו כיון דאם מתה או נגנבה חייב בצלחיותה נמנא שכולה שלו ונותן כל דמיה לחרס הכהניו והוא הדין נמי לבדק הבית אם התפיס קדשי מזבח לבדק הבית ואם נדבה ו דאם מתה אינו חייב בצלחיותה נמנא שאין לו חלק בה אלא טובת הנאה דרשאי ליתול דכר מועט ממשאל חצירו כדי שימן עולמו זאת לכן צמו כהן להקריבה כדי שיטול את העור וכפי אותה טובת הנאה יתן לבדק הבית: ומחרימין אותם. אם חחרים קדשי מזבח נותן לכהן העילוי כמו שפירשמי: אם סמו. קדשי מונח אפי' לאחר שהוממו אלב עדיין לא נפדויקצברו ואינו יוכל לפדותם ולהאכילן כללנים ואפילו למאן דאמר פודין את הקדשים להאכילן כללנים הני מילי צנעשו טרפה דליכא העמדה והערכה אלב ממו לא דצעין העמדה והערכה. אי נמי האי ממו ו כגון שעבר ושחטס קודם פדיונן וקאמר דשזב אינו יכול לפדותן ולואוכלנן דצעין העמדה והערכה ויקצרו. יפדו. דלא היו ככלל העמדה והערכה (א) כדמוכה טעמא בגמרא [נפ"ג:] גב' חרמי כהנים. היינו סתם חרמין. ולהכי נקט לשון חרמי כהנים דיומנין דחרמים לבדק הבית כגון אי פריש ואמר הרי זה חרס לבדק הבית: לא עשה כלום. ואפי' הקדש עילוי לא יביצ לכהנים: כל חרס לבדק קדשים הוי. שיהי

מתחילה קדש לה' הוא ואין כח בהן חל עליו: לא עשה כלום. דגופייהו לא מייפקע מנדק הבית וטובת הנאה לא שייכא בזה: וכן חרמי כהנים. אין לו שום חלק בזה ואפי' טובת הנאה משום דלניו רשאי ליתנן אלא לכהן שצארתו משמר ואליבא דמאן דמקיש מטלטלין לחרמי וקרקעות צערכין בפרק המקדש (דף כח.): הא קדשי מונח. דשייך בזה טובת הנאה מה שעשה עשוי ויהיב הטובת הנאה לכהן: ו הא דשייחיה. לקדשי מונח דלא תנייה צדדי הני: אהא שייחיה. כלומר על דבר זה שייחיה ואם הקדישן לצה"ה מה שעשה עשוי ויהיב הקדש עילוי יא אלב לחרמי כהנים לא צדדיהן מיעטיה קרא: וניסנייה צדדי הני. ונימנא קדשי מונח שהתפיסן לחרמי כהנים לא עשה כלום: חרימי. דאינו יכול להתפיסן אפי' לאחד משתי קדושות יא: מאי לאו הקדש עילוי. מקדישין אותו לבדק הבית ומחרימים דקתני היינו לחרמי כהנים ויהיב לכהנים העילוי יא: ל"ש די מפיך. קדשי מונח לבדק הבית צלשון הקדש ל"ש צלשון חרס יהיב העילוי לגוצרין: [ג] אמר עולא. קרא אל כרב הונא משמע מדהוה ליה למכתב יו חרס קדשי קדשים הוא וכתיב יו וכל חרם הכי משמע על הכל חיל חרס ואפילו אמריד קדש קדשים הוא: גוצרין

אב"ה אין בה אלא עיוב גוצרין. פירש רש"י שאינה קריבה עד שיצאו גוצרין לעמוד על גבה כדאמר התם ו האלך קרצנו של אדם קרב ואינו עומד ע"ג אלב יא שום דמים לא יאיהיה לצה"ה וכ"ש לחרמי כהנים דהא אפילו רב הונא דפליג אחרמי כהנים מודה צב"ה ומשני מדרבנן כלומר הך צרייתא דלעיל דשייחיה לקדשי מונח לומר דחילי עליה ו בקדשי עילוי מדרבנן הוא דחיל דמדאורייתא ליכא אלב עיכוב גוצרין ועולא נמי כי מירא מדרבנן מירא וקרא אסמכתא צעלמא הוא ועיקר קרא לרצות חרמים למעילה כדכתיב בזה לה' עד כאן לשונו וקשיא טובא דאם כן תיקשי מתני' דלעיל דלאמר מקדישין אותן הקדש עילוי ועוד קשה השתא אסיקנא דהוי דרבנן וצערכין (גס זה שם) דריש כל חרם לה' מלמד שחל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים משמע דהוי עיקר דרשא לכן נראה לפרש דלעולא ודאי חייב ליתן הוא הדמים לבדק הבית כדתנן במתני' ומקדישין אותן הקדש עילוי וכן צערכין ועולא ה"ק אין זה אלא עיכוב גוצרין כלומר אין להקדש בגוף הצהמה אלא

לב.

מקדישין אותן הקדש עי"ז. לשון שומא כמו ז' מעלין בדמים כלומר שמין כמה כח יש לו זה כדמפרש צערכין

(דף כח:) המתפיס עולה לבדק הבית אם נדר נותן את דמיה שהרי אם היה נאצד היה חייב לשלם ואם נדבה נותן לפי טובת הנאה שבה

פי' ומאי שקיל דבר מועט מישראל צצרו כדי להקריב במשמר בן צמו כהן לשון רש"י (א) וז"ל דלא מאינו זה הלשון דליתב לכן צמו כהן עי"כ"א גבי יו צצור (בספרות דף כח.) לכן נראה לפרש כדתנן צדדיא צערכין (גס זה שם) ואם נדבה אומדין כמה אדם רוצה ליתן צצור זה יאעלעול ואע"פ שאינו רשאי פי' אע"פ שאינו חייב כמו (מוליך דף מ:.) אין צעלי אומנין רשאין לעמוד פי' חייבין וצערכין (גס זה שם) מפיך הקדש עילוי מדכתיב כל חרס קדש קדשים מלמד שהחרס חל אקדשי קדשים ועל קדשים קלים והקדש עילוי אקדשי מונח קאי דאי אקדשי דק הבית אמר בגמרא דקדשי דק הבית שהקדיש לקדשי מונח יא לחרמי כהנים לא עשה ולא כלום ופירש"י בגמרא דלא שייך טובת הנאה בקדשי דק הבית ולא נהירא למורי האי טעמא ו לא דלטו מי לא שייך ביה לומר כמה אדם רוצה ליתן לבדק הבית אע"פ שאינו רשאי כמו בקדשי מונח ונראה למורי דטעמא משום דבקדשי מונח יש שם הצעלים לפדותו י כשהוממו אלב בקדשי דק הבית שהקדישן אין לצעלים עליהן יומר משאל אדם יא לפיך אין צידו יא להתפיס: ב"ה חרם קדש קדשים אה' לפוס ויהטע דרב הונא סבר לה כרבנן דפליגי עליה דר' יהודה בן צמירא צמסכת ערכין פרק המקדש (דף כח:) דאמר ר' יהודה בן צמירא סתם חרמים לבדק הבית שאלמר כל חרס קדש קדשים לה' וחכמים אומרים סתם חרמים לכהנים מה תילץ כל חרס קדש קדשים מלמד שחל על קדשי קדשים ועל קדשים קלים ולאחותו מנא ניחא שפיר דרשא דרב הונא דהא דאמר מלמד שחל על קדשים היינו חרמים דלה' אלב לר' יהודה בן צמירא לא שייך למדרש הכי דהא לא מיייר כלל צהתפססה דהקדש עילוי. הרמ"ר: קדשיי בדק הבית שהתפיסן בין אקדשי מונח בין אחרמי כהנים אא עשה ולא בזהו. פירש"י דבשלמא קדשי מונח יש בהן טובת הנאה שצמין אה' לבדק הבית דק הבית שהתפיסן בו' פירש"י דאין לו בהן טובת הנאה שצריח הוא יא ליתנו לכהן (צע"כ) שצארתו משמרינו ואפילו למאן דלא מקיש מטלטלין לקרקעות ה"מ מקדיש עכ"ל ואומר מורי דהך מילתא דמקיש מטלטלין לקרקעות צערכין בפרק המקדש (דף כח.) אמר רב חסדא המחריס מטלטלין נותנן לכל כהן שצריש שגאלמר כל חרס צישאל לך יהיה חחרים שדומיו נותנן לכהן שצארתו משמר ופריך וליקוש מטלטלין לקרקעות ומשני ולאו תנאי היא דליכא דמקיש ואיכא דלא מקיש ומה שפירש אפילו למאן דלא מקיש ה"מ במקדש לא הדין רבי לשונו אלב נראה יא לפרש למורי יא(ש"י) צדדיה כהן והכא אחיא יאמכאן דלא מוקיש: ודאמב"ר עולא המתפיס עולה

בבב"תא חבי. כדמתרצת דקתני בהדיא ומחרימין אותן חרמי כהנים כלומר לכהנים והתני כו': ודא רב הונא קרא קאמר. דאמר כל חרם קדש קדשים הוא לה' יאא כלומר ולא לכהנים: אב"ר עולא. קרא להכי אחא חרם כל חרם דביביל למימר חרם מאי כל חרם מלמד שחל חרם על כל קדש וקדש בין על קדשי קדשים דלה' הם בין על קדשים קלים לעילוי כדאמין: פי אב"ר עולא חבי. דחל עליויתו חרם על קדשי מונח: וחאב"ר עולא התפיס עולה אעילוי דרבך הבית אין בה אלא עיוב גובר בלב"ר. כלומר אם אינה צריכה לא חל עליה כלום ואינה צריכה אם שום פרייה ולא שום המתנה אלא עיכוב גובר בלבד כלומר דאלתר כשיבא הגובר של הקדש יתן רשות לשוחטו וישחטוה לשם עולה מיד בלא פרייה. וכיון דקדושת בדק הבית לא חל עליה כ"ש דחרם נמי לא חל עליה דהא רב הונא קראי ליה דחל עליה קדש בדק הבית קאמר דלחרמי כהנים לא תפסי וכ"ש עולא דאמר דלבדק הבית לא תפסי קדשי דלחרמים נמי לא תפסי וקשיא לעולא דאמר חרם כל חרם: ודא רב הונא קרא קאמר. דאמר רב חרם מלמד שחל חרם על כל קדש וקדש בין על קדשי קדשים דלה' הם בין על קדשים קלים לעילוי כדאמין: פי אב"ר עולא חבי. דחל עליויתו חרם על קדשי מונח: וחאב"ר עולא התפיס עולה אעילוי דרבך הבית אין בה אלא עיוב גובר בלב"ר. כלומר אם אינה צריכה לא חל עליה כלום ואינה צריכה אם שום פרייה ולא שום המתנה אלא עיכוב גובר בלבד כלומר דאלתר כשיבא הגובר של הקדש יתן רשות לשוחטו וישחטוה לשם עולה מיד בלא פרייה. וכיון דקדושת בדק הבית לא חל עליה כ"ש דחרם נמי לא חל עליה דהא רב הונא קראי ליה דחל עליה קדש בדק הבית קאמר דלחרמי כהנים לא תפסי וכ"ש עולא דאמר דלבדק הבית לא תפסי קדשי דלחרמים נמי לא תפסי וקשיא לעולא דאמר חרם כל חרם:

התם הם שחוברי גבי עולה טובת הנאה דבן בתו לא דק דודאי אתא מפרש הספר גבי בכור שחשבר שלו כשנותנו לו הלכך היו טובת הנאה חשובה אבל בעולה שאין לכהן אלא העור לא חשיבה דך טובת הנאה ובערכין מפורש טובת הנאה אחרת גבי עולה: תוס' ד"ח קדשי ב"ח שהתפיס וכו' מה טובת הנאה יש בהן. ולא נהירא דודאי כל מה שפירשנו במשנה שייך כמו כן בקדשי בדה"ב דאם אמר עלי חייב באחריותו ואם לאו אמר עלי שייך לומר אומרין כי אלא טעמא אחרתא איכא משום קדשי מונח תמיד יש בו':

עין משפט

נר מצוה

יד א מיי פ"ד מהלכות תמורה הלכה יא:

פז ב מיי פ"ו מהל' ערכין הלכה יא יב יד יד:

פז ג מיי פ"ה שם הלכה יב:

יד ד מיי שם פ"ו הלכה ח:

יח ו מיי שם הלכה י:

שינויי נוסחאות

[א] חרס דמן קדש קדשים קאתי לה' היא מיתבי (ש"ס) [ב] ומקדישין אותן הקדש עילוי ומחרימין אותן מאי לאו הקדש עילוי לקדשי ברה"ב ומחרימין אותן לחרימי כהנים לא (ש"ס) [ג] כגביתמא מקדישין אותן הקדש עילוי מן בהדיא (ש"ס) [ד] מן הקדש קדשי מונח שהתפיסן לחרימי כהנים (ש"ס) [ה] הכהן ואת כהנתם יקריב לנדו (צ"צ) [ו] נדבה אותה בהמה שהחריב כגון דאמר הרי זו חלס (ש"ס) [ז] ממו דקתני הכא כגון (ש"ס) [ח] חרמי מטלטלין (צ"צ) [ט] קרקעות. ס"א דמתיב בקרקעות כי לאחות עולס להם מלמד שאין להסגיס מהחרימן. כן מלמאן עשוי כ"י מונח ואין לך"ך להגסה זו כלל וגם לא נהירא (ש"ס) [י] כי שייחיה לקדשי (ש"ס) [יא] עילוי קדשי לה' קרינא ביה אלב (ש"ס) [יב] קדושת וקדשי מונח יכול להתפיס לבדה"ב להקדש עילוי ולהבי שייחא הס"ד (ש"ס) [יג] העילוי הס"ד ומת"ד אידי ואידי הני תרי לישני דקתני מתניתין מיידי במתפיס קדשי מונח לקדשי ברה"ב הס"ד (ש"ס) [יד] חרס קדש קדשים מליץ (יעב"כ) [טו] ומכיל כל חרס מליץ (דבב"ח) [טז] כ"א בני דרב הנאכל מנו גבי צצור לכן נראה. (צ"צ) [יז] ג"ל חמורה. [נפ' ערכין כח: (מל"ס)] [יח] להעלותו לעולה ז"ק. [יט] מונח או לחרימי (ש"ס) [כ] טעמא. ס"א דלמא לא שייך לומר אם אמר הרי עלי מנא או כהמה לבדח"צ אפילו חייב בצלחיותו כמנו בקדשי מונח וכן אפילו לא קנל לאחריותו אטו (ש"ס) [כא] חסדכלא אדם יכול לפדותון לפיך (ש"ס) [כב] לטנן בעל כדריה לבדקו שצארתו משמר (ש"ס) [כג] חרמי שאלנטי ועיין רש"י. [כד] אלב נראה לפרש למורי שיש בהדיא וכו' (ש"ס) [כז] שיש כהן ז"ק וע"ש, [כח] אפילו מלמא (דש"ס וצ"כ) [כט] שום דמים לא יהיב (ש"ס) [ל] דחילי (ש"ס) [לא] יביצ (צ"צ) [לז] דחילי עליה קדשי עילוי מליץ (יעב"כ)

רבינו גרשום (המשך)

לא תפסי כדאמינא: אי הכי כיון דלא תפסי לחרימי כהנים יצטייהא בפיורוש בבב"תא גבי תנן. ותני הך עשה כלום ואמאי לא תנא הניך דאית ביה חרתי קרנן. כגון בין לקדשי מונח בין לקדשי בדק הבית לא עשה כלום אבל הא קדשי מונח שהתפיסן לחרמי כהנים דליהא בתתיה לא תתני דלחרמי כהנים לא תפסי הא לקדשי בדק הבית תפסי הלכך לא תתני קתני לה בבב"תא: א"א יבמותא ברתיה קתני ויהיונן תן: מאי אאו הקדש עילוי אשם קדשי בדק הבית. ויהיב עליויין לבדק הבית ומחרימין אותן ויהיב עליויין לחרימי כהנים: אא אידי ואידי. ומחרימין אותן נמי לצורך בדק הבית קאמר: וקאמר לן דלא שטא בי מפיך אלו קדשי מונח צלשון הקדש. דקאמר יהו מוקדישין קדושת עילו לבדק הבית ולי"ש כי מפיך לוח צלשון אחר מוקאמר יהו חרם לבדק הבית תפסו בדק הבית חרם לבדק הבית תפסו לבדק הבית לעילוי: ודא לא תני

בבב"תא חבי. כדמתרצת דקתני בהדיא ומחרימין אותן חרמי כהנים כלומר לכהנים והתני כו': ודא רב הונא קרא קאמר. דאמר כל חרם קדש קדשים הוא לה' יאא כלומר ולא לכהנים: אב"ר עולא. קרא להכי אחא חרם כל חרם דביביל למימר חרם מאי כל חרם מלמד שחל חרם על כל קדש וקדש בין על קדשי קדשים דלה' הם בין על קדשים קלים לעילוי כדאמין: פי אב"ר עולא חבי. דחל עליויתו חרם על קדשי מונח: וחאב"ר עולא התפיס עולה אעילוי דרבך הבית אין בה אלא עיוב גובר בלב"ר. כלומר אם אינה צריכה לא חל עליה כלום ואינה צריכה אם שום פרייה ולא שום המתנה אלא עיכוב גובר בלבד כלומר דאלתר כשיבא הגובר של הקדש יתן רשות לשוחטו וישחטוה לשם עולה מיד בלא פרייה. וכיון דקדושת בדק הבית לא חל עליה כ"ש דחרם נמי לא חל עליה דהא רב הונא קראי ליה דחל עליה קדש בדק הבית קאמר דלחרמי כהנים לא תפסי וכ"ש עולא דאמר דלבדק הבית לא תפסי קדשי דלחרמים נמי לא תפסי וקשיא לעולא דאמר חרם כל חרם: